

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః
శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే అయోధ్యాకాండే

॥ త్రిపంచాశః సర్గః ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ త్రిపంచాశః సర్గః ॥

శ్రీరామేణ కైకేయీతః కౌసల్యాప్రభృతీమనిష్ఠస్యాశంకాం ప్రతిపాద్య
లక్ష్మణస్యాయోధ్యాయాం నివర్తనాయ ప్రయత్నకరణం శ్రీరామం వినా
స్వీయం జీవనమసంభవముక్త్వా లక్ష్మణేన తత్ర గమనస్యానంగీకరణం
తతః శ్రీరామేణ తస్మై వనవాసాయానుజ్ఞాప్రదానం

స తం వృక్షం సమాసాద్య సంధ్యామన్వాస్య పశ్చిమాం ।
రామో రమయతాం శ్రేష్ఠ ఇతి హోవాచ లక్ష్మణం ॥ 2.53.1 ॥

అద్యేయం ప్రథమా రాత్రిర్యాతా జనపదాద్ బహిః ।
యా సుమంత్రేణ రహితా తాం నోత్కంఠితుమర్హసి ॥ 2.53.2 ॥

జాగర్తవ్యమతంద్రిభ్యామద్యప్రభృతి రాత్రిషు ।
యోగక్షేమౌ హి సీతాయా వర్తేతే లక్ష్మణావయోః ॥ 2.53.3 ॥

రాత్రిం కథంచిదేవేమాం సౌమిత్రే వర్తయామహే ।
అపవర్తామహే భూమావాస్తీర్య స్వయమర్జితైః ॥ 2.53.4 ॥

స తు సంవిశ్య మేదిన్యాం మహార్హశయనోచితః ।
ఇమాః సౌమిత్రయే రామో వ్యాజహార కథాః శుభాః ॥ 2.53.5 ॥

ధ్రువమద్య మహారాజో దుఃఖం స్వపితి లక్ష్మణ ।
కృతకామా తు కైకేయీ తుష్టా భవితుమర్హతి ॥ 2.53.6 ॥

సా హి దేవీ మహారాజం కైకేయీ రాజ్యకారణాత్ |
అపి న చ్యావయేత్ ప్రాణాన్ దృష్ట్వా భరతమాగతం || 2.53.7 ||

అనాథశ్చ హి వృద్ధశ్చ మయా చైవ వినా కృతః |
కిం కరిష్యతి కామాత్మా కైకేయ్యా వశమాగతః || 2.53.8 ||

ఇదం వ్యసనమాలోక్య రాజ్ఞశ్చ మతివిభ్రమం |
కామ ఏవార్థధర్మాభ్యాం గరీయానితి మే మతిః || 2.53.9 ||

కో హ్యవిద్వానపి పుమాన్ ప్రమదాయాః కృతే త్యజేత్ |
ఛందానువర్తినం పుత్రం తాతో మామివ లక్ష్మణ || 2.53.10 ||

సుఖీ బత సుభార్యశ్చ భరతః కేకయాసుతః |
ముదితాన్ కోసలానేకో యో భోక్త్యత్యధిరాజవత్ || 2.53.11 ||

స హి రాజ్యస్య సర్వస్య సుఖమేకం భవిష్యతి |
తాతే తు వయసాతీతే మయి చారణ్యమాశ్రితే || 2.53.12 ||

అర్థధర్మౌ పరిత్యజ్య యః కామమనువర్తతే |
ఏవమాపద్యతే క్షిప్రం రాజా దశరథో యథా || 2.53.13 ||

మన్యే దశరథాంతాయ మమ ప్రవ్రాజనాయ చ |
కైకేయీ సౌమ్య సంప్రాప్తా రాజ్యాయ భరతస్య చ || 2.53.14 ||

అపీదానీం తు కైకేయీ సౌభాగ్యమదమోహితా |
కౌసల్యాం చ సుమిత్రాం చ సా ప్రబాధేత మత్కృతే || 2.53.15 ||

మాతాస్మత్కారణాద్ దేవీ సుమిత్రా దుఃఖమావసేత్ |
అయోధ్యామిత ఏవ త్వం కాలే ప్రవిశ లక్ష్మణ || 2.53.16 ||

అహమేకో గమిష్యామి సీతయా సహ దండకాన్ |
అనాథాయా హి నాథస్త్యం కౌసల్యాయా భవిష్యసి || 2.53.17 ||

క్షుద్రకర్మా హి కైకేయీ ద్వేషాదన్యాయమాచరేత్ |
పరిదద్యాద్ధి ధర్మజ్ఞ గరం తే మమ మాతరం || 2.53.18 ||

నూనం జాత్యంతరే తాత స్త్రియః పుత్రైర్వియోజితాః |
జనన్యా మమ సౌమిత్రే తదద్యైతదుపస్థితం || 2.53.19 ||

మయా హి చిరపుష్టేన దుఃఖసంవర్ధితేన చ |
విప్రయుజ్యత కౌసల్యా ఫలకాలే ధిగస్తు మాం || 2.53.20 ||

మా స్మ సీమంతినీ కాచిజ్జనయేత్ పుత్రమీదృశం |
సౌమిత్రే యోఽహమంబాయా దద్మి శోకమనంతకం || 2.53.21 ||

మన్యే ప్రీతివిశిష్టా సా మత్తో లక్ష్మణ సారికా |
యత్తస్యాః శ్రూయతే వాక్యం శుక పాదమరేర్దశ || 2.53.22 ||

శోచంత్యాశ్చాల్పభాగ్యాయా న కించిదుపకుర్వతా |
పుత్రేణ కిమపుత్రాయా మయా కార్యమరిందమ || 2.53.23 ||

అల్పభాగ్యా హి మే మాతా కౌసల్యా రహితా మయా |
శేతే పరమదుఃఖార్తా పతితా శోకసాగరే || 2.53.24 ||

ఏకో హ్యహమయోధ్యాం చ పృథివీం చాపి లక్ష్మణ |
తరేయమిషుభిః క్రుద్ధో నను వీర్యమకారణం || 2.53.25 ||

అధర్మభయభీతశ్చ పరలోకస్య చానఘ |
తేన లక్ష్మణ నాద్యాహమాత్మానమభిషేచయే || 2.53.26 ||

ఏతదన్యచ్ఛ కరుణం విలప్య విజనే బహు |
అశ్రుపూర్ణముఖో దీనో నిశి తూష్ణీముపావిశత్ || 2.53.27 ||

విలాపోపరతం రామం గతార్చిషమివానలం |
సముద్రమివ నిర్వేగమాశ్వాసయత లక్ష్మణః || 2.53.28 ||

ధ్రువమద్య పురీ రామ అయోధ్యాఽఽయుధినాం వర |
నిష్క్రభా త్వయి నిష్క్రాంతే గతచంద్రేవ శర్వరీ || 2.53.29 ||

నైతదౌపయికం రామ యదిదం పరితప్యసే |
విషాదయసి సీతాం చ మాం చైవ పురుషర్షభ || 2.53.30 ||

న చ సీతా త్వయా హీనా న చాహమపి రాఘవ |
ముహూర్తమపి జీవావో జలాన్మత్స్యావివోద్ధృతౌ || 2.53.31 ||

నహి తాతం న శత్రుఘ్నం
న సుమిత్రాం పరంతప |
ద్రష్టుమిచ్ఛేయమద్యాహం
స్వర్గం చాపి త్వయా వినా || 2.53.32 ||

తతస్తత్ర సమాసీనౌ నాతిదూరే నిరీక్ష్య తాం |
న్యగ్రోధే సుకృతాం శయ్యాం భేజాతే ధర్మవత్సలౌ || 2.53.33 ||

స లక్ష్మణస్యోత్తమపుష్కలం వచో
నిశమ్య చైవం వనవాసమాదరాత్ |
సమాః సమస్తౌ విదధే పరంతపః
ప్రపద్య ధర్మం సుచిరాయ రాఘవః || 2.53.34 ||

తతస్తు తస్మిన్ విజనే మహాబలౌ
మహావనే రాఘవవంశవర్ధనౌ |
న తౌ భయం సంభ్రమమభ్యుపేయతు -
ర్యథైవ సింహౌ గిరిసానుగోచరౌ || 2.53.35 ||

|| ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
అయోధ్యాకాండే త్రిపంచాశః సర్గః ||